

ШЛЯХИ І МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЗПТО

Постановка наукової проблеми. Об'єктивною передумовою успішного отримання знань в ЗПТО є пізнавальна активність учнів. Оволодіти знаннями, дійсно засвоїти їх можливо лише за допомогою власної пізнавальної діяльності, власного розуму. Яким би майстерним не був сам по собі виклад навчального матеріалу педагогом, він не гарантує успішного засвоєння учнями нових знань. Засвоєння відбувається лише тоді, коли учень за власним бажанням, зацікавленістю, зусиллями, роботою мозку, волі, почуттів, змусить себе слухати, зрозуміти і запам'ятати. Тому навчально-пізнавальна діяльність учнів - є і засобом і в той же момент результатом навчання. Звідси постає безумовна необхідність активізації пізнавальної діяльності учнів. Без неї не відбудеться повноцінного процесу навчання.

Питання стимулювання навчання належать до актуальних проблем у сучасній педагогічній науці та практиці. Впровадження принципу активності у процесі навчання виявляє велике значення, оскільки сам процес навчання і розвиток учнів мають активний характер, і від якості навчання залежить кінцевий результат, а також розвиток та виховання учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Умови ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності учнів розглядали: П. Автономов, Н. Бібік, М. Данілова, Т. Светлова, М. Скаткін, А. Сорокін; форми та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності знайшли відображення в працях А. Алексюка, В. Лозової, В. Онищука, О. Савченко, І. Харламова, Л. Шевцової, Щукіної та ін.

Метою статті є висвітлення системи прийомів, методів та засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів ЗПТО, що створюють сприятливі умови для розвитку навчально-пізнавального інтересу, формування мотивів і мотивації навчання.

Виклад основного матеріалу. Активізація пізнавальної діяльності учнів є однією з головних проблем педагогіки. В наш час спостерігається зниження інтересу до навчання, інтелектуальна пасивність. Тому пояснюється особлива увага педагога до використання методів і прийомів, які потребують активної мислительної діяльності, за допомогою яких формуються вміння порівнювати, узагальнювати, бачити проблему, коригувати отримані результати [3, с. 45].

Однією з центральних проблем у підвищенні ефективності та якості навчального процесу є активізація навчання учнів. Її важливість полягає в тому, що навчання спрямоване не лише на сприйняття навчального матеріалу, а й також на стимулювання позитивного відношення учнів до самої навчальної діяльності. Такий підхід передбачає, що учні не лише отримують знання у готовому вигляді, але й активно взаємодіють з ними, застосовуючи їх у

практичних завданнях. Це особливо важливо, оскільки навчальний процес має бути цікавим та корисним, а не лише передавати теоретичні положення, які учні не можуть використовувати на практиці.

Допомогти учням повною мірою проявити свої здібності, розвинути ініціативу й самостійність, творчий потенціал – одне з основних завдань сучасної освіти. Успішна реалізація цього завдання багато в чому залежить від сформованості в учнів пізнавальних інтересів,

Інтерес до навчання, активність під час навчальної роботи, здатність до самостійного пізнання, напруження розумових зусиль у процесі вирішення пізнавальних завдань сприяють активному навчанню учнів та створюють сприятливі умови для розвитку їх пізнавальної діяльності.

Зовнішній аспект активної навчальної діяльності учнів полягає в тому, що до цієї діяльності необхідно залучити всіх учнів даної групи і кожного з них.

Ця вимога може бути здійснена тільки з допомогою умілого поєднання фронтальної, групової, індивідуальної роботи учнів, а також за допомогою сучасних засобів індивідуального навчання. Такими засобами є дидактичні матеріали з друкованою основою, картки-інструкції, картки-зразки, засоби програмованого контролю та інше [1].

Внутрішня сторона цієї активності складається з потреб, мотивацій діяльності, фізичних та розумових зусиль та реалізації власних пізнавальних можливостей.

У навчальному процесі закладу професійно-технічної освіти важливою роллю відзначаються організаційні форми, які стимулюють активну участь учнів на заняттях, сприяють збільшенню їх знань та відповідальності за власні досягнення. Ефективне розв'язання цих завдань можливе за допомогою застосування технологій активного навчання.

Педагогічні умови, що сприяють розвитку навчально-пізнавальної активності учнів це:

- створення атмосфери співробітництва та доброзичливості в групі;
- створення «ситуації успіху» для кожного з учнів;
- включення учня в активну діяльність, колективні форми роботи;
- використання елементів зацікавленості, нестандартності щодо навчального матеріалу;
- використання проблемних ситуацій;
- практико-орієнтована спрямованість матеріалу, що вивчається.

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності – це сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на учнів, що, першою чергою, спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування [2].

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів потрібно використовувати всі рівні засвоєння знань: від відтворювальної діяльності через перетворюючу на головну мету – творчо-пошукову діяльність. Творчо-пошукова

діяльність виявляється ефективнішою, якщо їй передують відтворююча і перетворююча діяльність, у ході якої учні засвоюють прийоми вчення.

За допомогою активізації навчально-пізнавальної діяльності його форм, методів можна досить ефективно вирішувати цілу низку завдань:

- формувати не лише пізнавальні, а й професійні мотиви та інтереси, розвивати системне мислення;

- вчити колективної, мислительної та практичної роботи, формувати соціальні вміння та навички взаємодії та спілкування, індивідуального та спільного прийняття рішень:

- виховувати відповідальне ставлення до справи, соціальних цінностей як колективу, так і суспільства в цілому.

Якщо необхідно не тільки запам'ятати, зрозуміти, а ще й практично оволодіти певними знаннями, то зрозуміло, що пізнавальна діяльність учнів не може зводитися тільки до слухання, сприйняття та фіксації навчального матеріалу. Отримані знання учень намагається одразу ж у думках застосовувати, прикладаючи до власної практики і в такий спосіб формувати новий образ професійної діяльності. Чим активніше проходить процес навчально-пізнавальної діяльності тим більш продуктивний його результат.

В учнів починають формуватися стійкі нові переконання і значно поповнюється багаж професійних знань.

Вирішення проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів вимагає:

- розробки прийомів і способів, що сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності,

- озброєння викладачів цими методами і прийомами, тобто активізації діяльності самого викладача,

- створення умов для активної навчальної роботи, наукового пошуку учнів, озброєння їх способами і прийомами активного мислення.

Висновки. На сучасному розвитку освіти проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів набуває особливо важливого значення у зв'язку з високими темпами розвитку та вдосконалення науки і техніки, потребою суспільства в людях освічених, здатних швидко орієнтуватися в любых обставинах, мислити самостійно та вільно. Виконання таких завдань стає можливим лише за умов активного навчання, стимулюючого розумову діяльність учнів, що сприяє формуванню пізнавального інтересу до набуття знань та навчальної діяльності.

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності: озброюють знаннями, вміннями та навичками; сприяють вихованню світогляду, моральних, естетичних якостей учнів; розвивають їх пізнавальні сили, особистісні якості (активність, самостійність, пізнавальний інтерес); виявляють та реалізують потенційні можливості учнів; долучають до пошукової та творчої діяльності.

Отже, активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів ЗПТО має дуже важливе значення, але й вимагає великих зусиль зі сторони педагогів.

Список використаних джерел

1. Светлова Т.В. Форми організації навчальної діяльності на уроці. Методи, прийоми навчання: дидактична абетка. *Математика в школах України: Науково-методичний журнал*. 2012. N 28. С. 6-11.
2. Шевцова Л. Активізація пізнавальної діяльності учнів за допомогою ситуативних завдань. *Дивослово*. 2001. №12. С. 43-45.
3. Щукіна Г. Педагогічні проблеми формування пізнавальних інтересів учнів. К.: Либідь, 1998. 274 с.